

Hlavní trendy týkající se ochrany práv lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob v Evropské unii v letech 2008–2010

Článek 21, který patří do kapitoly „Rovnost“ Listiny základních práv a svobod Evropské unie věnované, zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace.

Současná situace

V roce 2007 požádal Evropský parlament Agenturu Evropské unie pro základní práva (FRA), aby provedla výzkum týkající se diskriminace lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob. První srovnávací právní analýzu týkající se homofobie, transfobie a diskriminace na základě sexuální orientace a pohlavní identity v Evropské unii zveřejnila agentura FRA v roce 2008. Tento informační list obsahuje přehled hlavních trendů tak, jak vyplývají z aktualizované právní analýzy, kterou agentura FRA provedla v roce 2010.

Zpráva o sociálním postavení lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob v Evropské unii byla zveřejněna v roce 2009 a v letech 2011 a 2012 se počítá s dalším sociálně zaměřeným výzkumem.

Hlavní trendy

Hlavní právní trendy, ke kterým došlo v období let 2008–2010, jsou znázorněny na dvou grafech na následující straně: graf č. 1 porovnává pozitivní a negativní trendy týkající se jednotlivých hlavních témat, zatímco graf č. 2 zobrazuje právní rámec pro ochranu práv lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob v členských státech EU. Mnoho členských států EU však od roku 2008 žádná nová legislativní opatření na ochranu práv lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob nepřijalo.

Poznámka: Tento přehled se netýká situací, kde nedošlo k žádné změně v právních předpisech ani k jinému vývoji. Je tudíž nutno jej chápat jako přehled trendů, vyplývajících ze změn skutečně zjištěných v průběhu posuzovaného období.

Trend č. 1: Nejvyšší počet iniciativ byl zaznamenán v oblasti rovného zacházení v rámci právní úpravy volného pohybu a slučování rodin

V rámci provádění právních předpisů EU týkajících se volného pohybu nebo slučování rodin byla - nebo se očekává, že bude - rozšířena definice pojmu „rodinný příslušník“ v sedmi členských státech – ve Francii,

Irsku, Lucembursku, Maďarsku, Portugalsku, Rakousku a Španělsku. Určitý negativní trend se ale objevil ve třech členských státech, a to v Bulharsku, Estonsku a Rumunsku, kde jsou sňatky a partnerství osob stejného pohlaví, které byly uzavřeny v zahraničí, považovány explicitně za neplatné, což znesnadňuje slučování manželských a partnerských svazků osob stejného pohlaví. Tento vývoj upozorňuje na přetrvávající protichůdné přístupy, pokud jde o volný pohyb a slučování manželských a partnerských svazků tvořených páry stejného pohlaví.

Trend č. 2: Značný počet pozitivních iniciativ v oblasti azylového práva

Pokud jde o uznávání lesbických, homosexuálních a bisexuálních osob jakožto „zvláštní sociální skupiny“, objevily se pozitivní trendy. Se šesti dalšími státy Evropské unie – Finskem, Lotyšskem, Maltou, Polskem, Portugalskem a Španělskem – se celkový počet členských států EU, které výslovně poskytují ochranu lesbicky, homosexuálně a bisexuálně orientovaným osobám, které jsou obětí pronásledování, zvýšil na 23.

Aktualizovaná právní analýza také odhalila negativní praktiky v této oblasti, konkrétně používání „falometrických vyšetření“ v České republice jakožto metody pro zjišťování věrohodnosti tvrzení osob hlásící se k homosexuální orientaci.

Trend č. 3: Směs pozitivního a negativního vývoje v rámci svobody shromažďování

Zatímco v Bulharsku, Polsku a Rumunsku došlo k pokroku, je právo na organizování akcí na podporu lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob stále zpochybňováno v Lotyšsku a v Litvě.

Trend č. 4: Mírné zvýšení právní ochrany před diskriminací na základě sexuální orientace a pohlavní identity

V této oblasti byl konstatován pozitivní vývoj, který lze specifikovat následovně. Došlo k rozšíření antidiskriminačních právních předpisů týkajících se sexuální orientace mimo oblast zaměstnání v České republice a ve Spojeném království. V souvislosti s uznáním pohlavní identity jakožto samostatného důvodu diskriminace nebo jakožto součásti diskriminace na základě pohlaví byly v České republice, ve Švédsku a ve Spojeném království konstatovány pozitivní změny.

Dále pak ve dvou členských státech – v Dánsku a v Estonsku – byla orgánům pro rovné zacházení rozšířena působnost tak, aby se mohly zabývat rovněž diskriminací na základě sexuální orientace.

Trend č. 5: Minimální nárůst ochrany proti zneužívání a násilí (nenávistné výroky a nenávistně motivované trestné činy)

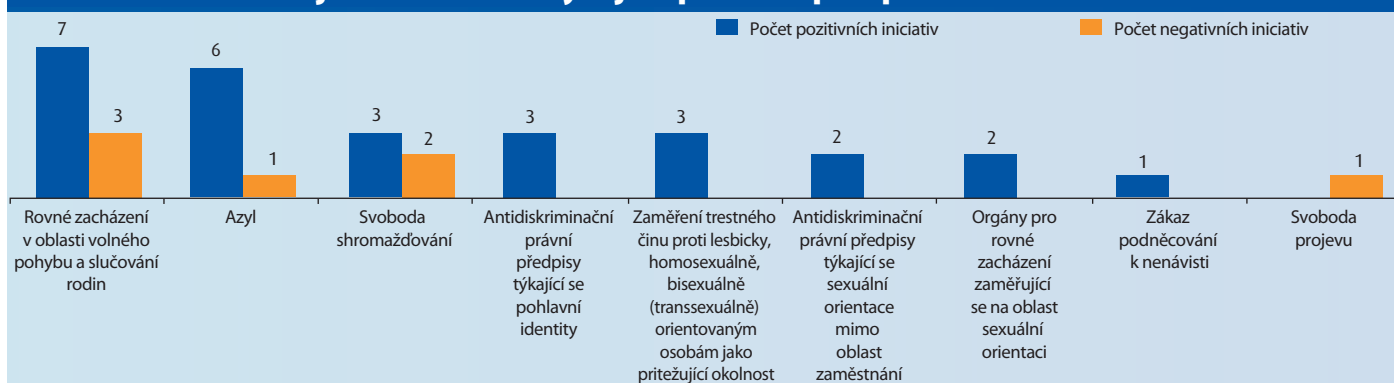
V současné době neexistuje v EU žádný nástroj, který by řešil projevy a trestné činy namířené proti lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaným osobám. Ačkoli na

vnitrostátní úrovni je v této oblasti dosahováno pokroku velice pomalu a nerovnoměrně, pozitivní iniciativy se objevily v Litvě, Řecku, Slovinsku a Spojeném království.

Trend č. 6: Krok zpět při dodržování svobody projevu

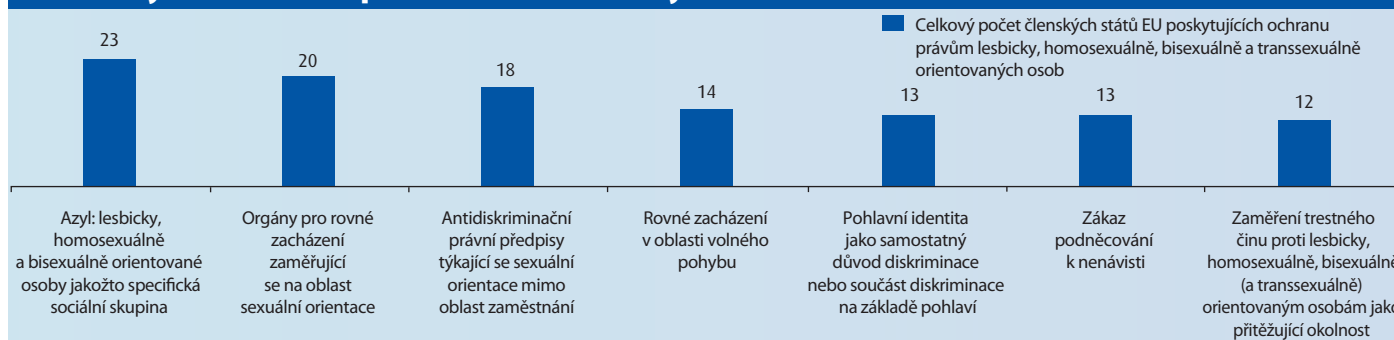
Zdá se, že Litva je ve svém úsilí – v zákazu šíření materiálů, které by mohly být považovány za „propagaci“ homosexuality - osamocena. Značný počet členských států EU – Estonsko, Francie, Německo, Nizozemsko, Spojené království a Španělsko – se naopak rozhodlo pro aktivní propagaci veřejného přijetí lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob.

Graf č. 1: Oblasti nejvíce ovlivněné vývojem právních předpisů v období 2008–2010

Graf č. 1 ukazuje, že k oblastem nejvíce ovlivněným jak pozitivními, tak i negativními změnami právních předpisů patří rovné zacházení s partnery stejného pohlaví v oblasti volného pohybu osob a slučování rodin. Dalšími nejvíce pozitivně ovlivněnými oblastmi jsou právo na azyl a svoboda shromažďování, pro něž jsou rovněž charakteristické případy negativní praxe, a vyjasnění ochrany transsexuálně orientovaných osob v rámci antidiskriminačních právních předpisů. Pozitivní tendence byly zjištěny, pokud jde o rozšíření antidiskriminačních právních předpisů mimo oblast zaměstnání, pravomoci orgánů pro rovné zacházení a v oblasti trestního práva. Jeden případ negativního vývoje se týkal svobody projevu.

Graf č. 2: Práva lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob v členských státech EU: právní situace v klíčových oblastech v roce 2010

Graf č. 2 zobrazuje různorodou a nevyrovnanou situaci v oblasti ochrany práv lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob, která se projevuje jak napříč uvažovanými klíčovými oblastmi, tak v celé EU. Také v sestupném pořadí ukazuje, v které oblasti jsou práva lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob v členských státech EU nejvíce chráněna (s výjimkou zaměstnání, kde všechny členské státy EU poskytují právní ochranu na základě směrnice Rady 2000/78/ES).

Další informace:

Srovnávací právní analýza agentury FRA *Homofobie, transfobie a diskriminace na základě sexuální orientace a pohlavní identity – aktualizace 2010* je dostupná na internetové adrese: fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm

Přehled činností agentury FRA v oblasti práv lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaných osob je k dispozici na internetové stránce agentury FRA na adrese:

fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/lgbt-rights_en.htm